

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
«Alikhan Bokeihan University» білім беру мекемесі

Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламасы
«Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер»

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

Бағдарламаның өзектілігі: Бағдарламаның өзектілігі ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін қолжетімді және сапалы білім беру ортасын құру қажеттілігінің артуы, инклюзивті білім беру саласындағы педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамыту қажеттілігіне сұраныс тудыруда. Қазіргі заманауи білім беру стандарттары мен халықаралық тенденциялар педагогтерден оқу материалын бейімдеудің тиімді әдістемелерін меңгеруді, сараланған оқыту технологияларын қолдануды және білім беру ұйымдарында инклюзивті мәдениетті қалыптастыруды талап етеді.

Сонымен қатар, курстың өзектілігі инклюзивті білім беруді қолдауға бағытталған заңнамадағы өзгерістерге, сондай-ақ барлық білім алушылар үшін тең білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз ете алатын мамандарды даярлауға байланысты әлеуметтік сұранысқа ие. Бағдарламаны меңгеру педагогтерге инклюзивті ортада жұмыс істеу үшін қажетті кәсіби дағдыларды дамытуға, білім алушылардың табысты әлеуметтенуіне ықпал етуге және білім беру процесінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

«Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасын (бұдан әрі – Бағдарлама) «Alikhan Bokeihan University» ББМ жетекші оқытушылары, оның ішінде доцент м.а., PhD Б.К. Оспанова, аға оқытушы, PhD Г.Ж. Сарбасова, аға оқытушы, магистр Н.А. Рахимжанова және аға оқытушы, магистр А.А. Лекерова әзірледі.

Бағдарлама жалпы орта білім беретін, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының (бұдан әрі – ТЖКББ) педагогтерін және жоғары оқу орны оқытушыларын оқытуды регламенттейді.

Бағдарлама негізгі ережелер мен талаптарды ескере отырып жасалған:

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III Заңы (15.03.2025ж. жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен);
- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 5 тамызда № 29031 болып тіркелді (15.04.2025 ж. жаңартылған);

- Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы № 175 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 5 мамырда № 20567 болып тіркелді.
- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығымен бекітілген педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагог қызметін курстан кейінгі сүйемелдеу қағидалары (07.08.2023 ж. жаңартылған);
- ҚР Ғылым және жоғары білім министрінің 20.07.2022 жылғы №2 бұйрығымен (бұдан әрі – МЖМБС) бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.
- Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы N 345 Заңы. «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» (13.04.2025 жаңартылған).
- ҚР 2015 жылғы 20 ақпандағы № 288-V ҚРЗ «Мүгедектердің құқықтары туралы Конвенцияны ратификациялау туралы» Заңы.
- Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру, қосымша білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы. ҚР Білім және ғылыми министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №6 бұйрығы.
- Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын бекіту туралы. ҚР Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №4 бұйрығы.
- «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңы (1.07.2023 ж. жаңартылған).

Оқу тілі: қазақ, орыс.

Жалпымемлекеттік басымдықтармен және әлемдік трендтермен байланысы.

Бағдарлама инклюзивті білім беруді іске асырудағы әлемдік және отандық үрдістерді ескере отырып әзірленген. Ол барлық білім алушыларға, соның ішінде әртүрлі физикалық және интеллектуалдық шектеулерге тап болатын тұлғаларға тең білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге баса назар аударады. Инклюзия саласындағы заманауи тәсілдер ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕББҚ) бар балаларды білім беру ұйымдарына кіріктірумен ғана шектелмей, білім беру мен әлеуметтік бейімделудің барлық деңгейлерін қамтитын кешенді қолдау жүйесін құруды көздейді.

Қазақстанда инклюзивті білім беруді дамыту «Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң сияқты стратегиялық құжаттарда бекітілген. Аталған құжаттар барлық балалар

үшін, олардың жеке ерекшеліктеріне қарамастан, білім алудың қолжетімділігі мен сапасын қамтамасыз етуді мемлекеттік басымдық ретінде айқындайды. Сондай-ақ, олар инклюзияның медициналық үлгісінен әлеуметтік-педагогикалық үлгіге көшуді көздейді, мұнда басты назар баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне аударылады. Инклюзивті білім берудің маңыздылығы жоғары деңгейде атап өтілуде: Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев әрбір баланың сапалы мектеп білімін алуы – ажырамас құқық екенін, ал педагогтердің құзыреттілігін арттыру – басты міндет екенін атап өтті.

Инклюзивті тәжірибелерді енгізу педагогтердің кәсіби құзыреттіліктерін дамыту, оқыту әдістемелері мен технологияларын жетілдіру, сондай-ақ психологиялық-педагогикалық қолдаудың үш деңгейлі моделін құру арқылы жүзеге асырылады. Бұл әр баланың жеке мүмкіндіктеріне барынша сай келетін қолдау көрсетуге мүмкіндік береді. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға толерантты көзқарас қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді, бұл ұзақ мерзімді перспективада инклюзивті әрі серіктестікке негізделген қоғам құруға ықпал етеді.

Аталған бағыттарды іске асыруда Инклюзивті және арнайы білім беру департаменті маңызды рөл атқарады. Бұл департаментті Бутубаева Лаура Асқарқызы басқарады. Лаура Асқарқызы – инклюзивті білім беру саласындағы мақұлданған сарапшы, философия докторы (PhD), «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» басым бағыты бойынша Ұлттық ғылыми кеңестің мүшесі, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Инклюзивті білім беру орталығының директоры және Абай атындағы ҚазҰПУ-да «Инклюзивті білім беру» пәндерінің мазмұнын жетілдіру жобалық бағытының жетекшісі, жетекшілігімен педагогтердің құзыреттілігін дамыту, ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету және білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша жобалар жүзеге асырылуда. Бұл жұмыстар инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік басымдықтар мен әлемдік үрдістерге толық сәйкес келеді.

Осылайша, «Инклюзивті білім берудің әдістемесі: практикалық тәсілдер» бағдарламасы уақыт талабына сай өзекті мәселелерге жауап беріп, халықаралық стандарттарды, мемлекеттік саясатты және жетекші мамандардың озық тәжірибесін біріктіреді. Бұл бағдарлама қазіргі заманғы инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыруда оның маңыздылығы мен тиімділігін қамтамасыз етеді.

2. ГЛОССАРИЙ

Бейімделу - тірі жүйелердің сыртқы және ішкі қызмет ету жағдайларының барлық алуан түрлілігіне, сондай-ақ табиғи және әлеуметтік ортаның белсенді дамуына мақсатты меңгеру процесі.

Білім алу үшін арнаулы жағдайлар – ерекше білім беруді қажет ететін адамдардың (балалардың), сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі балалардың оларсыз білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін болмайтын, оқу, сондай-ақ арнаулы, жеке дамыту мен түзеу-дамыту бағдарламаларын және оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілік ортасын, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды, медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар;

Білім алу үшін арнаулы жағдайлар – мүмкіндігі шектеулі балалардың оларсыз білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін болмайтын, арнаулы оқу және жеке дамыту бағдарламаларын, оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілік ортасын, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды, медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар;

Депривация - адамның негізгі психикалық қажеттіліктерін жеткілікті түрде қанағаттандыру үшін мүмкіндіктерін ұзақ уақыт шектеу нәтижесінде пайда болатын психикалық күй; эмоционалды интеллектually дамудағы айқын ауытқулармен, әлеуметтік байланыстардың бұзылуымен сипатталады.

Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау – білім алу үшін қажетті арнаулы жағдайларды айқындау;

Ерекше білім беруді қажет ететін адамдар (балалар) – тиісті деңгейде білім алу және қосымша білім алу үшін арнаулы жағдайларға тұрақты немесе уақытша қажеттілік көріп жүрген адамдар (балалар);

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс;

Инклюзия – (inclusion сөзінен - қосу) – енгізілген, яғни тартылған, қамтылған немесе тұтастың бір бөлігі ретінде енгізілген процесс.

Интеграция – әртүрлі мүмкіндіктері бар балаларды қалыптасқан мектеп өмірі мен құрылымына кіріктіру. Интегративті бағдарламалардың мақсаты – «бала дамуын реттеу» немесе қалыптасқан оқыту үлгісіне кіріктіруге көмек беру.

Кәсіптік даярлау – белгілі бір жұмыс түрін орындау үшін қажет жаңа немесе өзгертілген кәсіптік дағдыны меңгеру үшін жеке адамды дамытуға бағытталған кәсіптік оқыту нысаны;

Кедергісіз орта – қоғам өмірінің барлық салаларында ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларға қол жетімділікті қамтамасыз етуге және тең мүмкіндіктер жасауға бағытталған көзқарастар мен әрекеттер жүйесі; кеңістікте қозғалу кезінде физикалық, өзара әрекеттесу кезінде психологиялық кедергілерді жою; тиісті форматта ақпарат беру.

Қолжетімді орта – мүмкіндігі шектеулі балалардың психофизикалық даму ерекшеліктері, денсаулық жағдайының ерекшеліктерін ескере отырып, олардың сапалы білім алуына қолжетімділікті қамтамасыз ететін білім беру ортасы.

Мүмкіндігі шектеулі бала (балалар) – белгіленген тәртіппен расталған, туа біткен, тұқым қуалаған, жүре пайда болған аурулардан немесе жарақаттардың салдарынан тіршілік етуі шектелген, дене және (немесе) психикалық кемістігі бар он сегіз жасқа дейінгі бала (балалар).

Психологиялық-педагогикалық қолдап отыру – білім беру ұйымдарында іске асырылатын, процесінде білім алушыларды, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау негізінде ерекше білім беруді қажет ететін адамдарды (балаларды) ойдағыдай оқыту және дамыту үшін әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасалатын жүйелі-ұйымдастырылған қызмет.

3. БАҒДАРЛАМА ТАҚЫРЫБЫ

Бағдарламаның Жаңалығы. «Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» бағдарламасының жаңалығы инклюзия қағидаттарын іске асыру жағдайында педагогтерді даярлауға қойылатын заманауи талаптарға байланысты. Бағдарлама теориялық білімді, озық отандық және шетелдік тәжірибені, сондай-ақ педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыруға, тәжірибеге бағытталған технологияларды біріктіретін кешенді курс болып табылады. Бағдарламаның айрықша ерекшеліктері:

1. **Кешенділігімен:** бағдарлама ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға сараланған тәсілді қоса алғанда, инклюзивті оқытудың заманауи әдістемелерін біріктіреді.
2. **Пәнаралық:** инклюзивті білім беру процесі туралы тұтас түсінікті қалыптастыру үшін педагогика, психология, дефектология және әлеуметтік жұмыстан алынған білімді біріктіру.
3. **Тәжірибеге бағытталған формат:** инклюзивті модельді жүзеге асыратын білім беру мекемелеріндегі нақты жағдайларға, практикалық тапсырмаларға және тағылымдамаларға баса назар аудару.
4. **Икемді дағдыларды дамыту (soft skills):** педагогтерді балалардың әртүрлі санаттарымен тиімді өзара әрекеттесуге, эмпатияны, төзімділікті және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға үйрету.
5. **Икемділік пен бейімделу:** модульдік формат пен қашықтықтан оқыту технологияларын қоса алғанда, тыңдаушылардың білім беру траекториясын даралау мүмкіндігі.

Білім беру жүйесінде аналогтардың болуын/ болмауын талдау. Соңғы жылдары Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамыту бойынша белсенді шаралар қабылдануда, бұл заңнамалық бастамаларда, мемлекеттік бағдарламаларда және білім беру жобаларында көрініс табады. Алайда, педагогтердің біліктілігін арттырудың қолданыстағы бағдарламаларын талдау инклюзивті білім берудің **практикалық тәсілдеріне** бағытталған

мамандандырылған курстар ҚР Білім беру жүйесінде ұсынылмағанын көрсетеді.

Қазақстанда «Өрлеу» ұлттық біліктілікті арттыру орталығы, сондай-ақ өңірлік білім беруді дамыту институттары ұйымдастыратын инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курстары бар. Бұл курстар негізінен инклюзивті білім берудің теориялық аспектілеріне, нормативтік-құқықтық негіздеріне және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың жалпы тәсілдеріне бағытталған.

Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті сияқты педагогикалық жоғары оқу орындарында инклюзивті білім беру модульдері енгізілген. Алайда, бұл негізінен болашақ педагогтерді даярлау шеңберіндегі теориялық пәндер болып табылады.

Халықаралық ұйымдармен (ЮНИСЕФ, Болашақ) ынтымақтастық шеңберінде Инклюзивті білім беру бойынша тренингтер мен семинарлар өткізіледі, бірақ олар қысқа мерзімді сипатқа ие және педагогтарда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу үшін жеткілікті практикалық дағдыларды қалыптастырмайды.

Білім беру бағдарламаларының болуына қарамастан, еліміздегі педагогтердің біліктілігін арттыру жүйесінде инклюзивті білім беру әдістемесіне, практикалық тәсілдерге бағдарланған кешенді курстар іс жүзінде жоқ. Қолданыстағы аналогтардың негізгі кемшіліктері:

- Өртүрлі санаттағы балаларға арналған оқу процесін бейімдеудің нақты педагогикалық технологиялары мен әдістемелеріне жеткіліксіз көңіл бөлінуі;
- Жеке білім беру маршруттарын әзірлеу бойынша егжей-тегжейлі ұсыныстардың болмауы;
- Цифрлық технологиялар мен ассистивті оқыту құралдарын қолдану тәжірибесі жеткіліксіздігі;
- Педагогтерге қажетті құзыреттіліктерді қалыптастыруға мүмкіндік беретін тренингтер мен практикалық сабақтардың санының шектеулі болуы.

Ұсынылып отырған «Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» бағдарламасының Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесінде толыққанды баламалары жоқ, өйткені ол теориялық негіздерді зерделеуге ғана емес, сонымен қатар педагогтерде инклюзивті ортада жұмыс істеудің нақты құралдары мен әдістерін қалыптастыруға бағытталған. Сондықтан, бұл бағдарлама педагогтердің біліктілігін арттыру жүйесінде сұранысқа ие және өзекті.

Курс келесі құзыреттіліктер мен дағдыларды дамытуға бағытталған:

1. Инклюзивті білім беру саласындағы шетелдік тәжірибемен әлемдік трендтермен танысу.

2. Әдістемелік және педагогикалық дағдылар: курсқа қатысушылар инклюзивті білім беру ортасында қызмет етудегі кәсіби құзыреттіліктерін

дамытады және оқытудың заманауи әдістерін қолдануға мүмкіндік беретін практикалық дағдылар мен білім алады.

3. Кәсіби дағдыларды дамыту: курс қатысушылары инклюзивті ортада әртүрлі санаттағы топ білім алушыларымен жұмыс істеу дағдыларын меңгереді.

4. Теория мен практиканың интеграциясы: курс қатысушылары инклюзивті білім беруді ұйымдастыру процесінде теория мен практиканы тиімді байланыстыруға мүмкіндік беретін құралдар мен әдістерді алады.

5. Білім алушылардың әртүрлі топтарымен жұмыс: біліктілікті арттыру курстары педагогтерге олардың қажеттіліктерін ескере отырып, білім алушылардың әртүрлі топтарымен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Жалпы, осы тақырып бойынша біліктілікті арттыру курстары педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға бағытталған, инклюзивті ортаны ұйымдастыру процесінде білім алушылардың қажеттіліктеріне неғұрлым тиімді бағытталуына мүмкіндік береді.

Бағдарлама тақырыбының мазмұны модульдер мен тақырыптардың атауы түрінде 1 кестеде көрсетіледі:

**Кесте 1. «Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер»
біліктілікті арттыру курсы бағдарламасының мазмұны**

Диагностикалық тестілеу	Зерттелетін тақырыптар бойынша кәсіби құзыреттіліктің бастапқы деңгейін бағалау
Модуль 1. Инклюзивті білім беру ұғымы және мазмұны	1.1 Әлемдегі инклюзивті білім берудің тарихи даму тенденциялары. 6 сағат Қысқаша мазмұны: - Инклюзивті білім берудің негізгі ұғымдары. - Шетелдік тәжірибедегі «Инклюзивті білім беру» ұғымы. - Инклюзивті білім берудегі кедергілер.
	1.2 Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беру жүйесі. 6 сағат Қысқаша мазмұны: - Отандық педагогикадағы инклюзивті білім берудің зерттелуі. - Инклюзивті білім беру аймағындағы мемлекеттік саясат. - Инклюзивті білім беруді ұйымдастырудың негізгі қағидалары. - Инклюзивті білім берудің әдіснамалық тұғырлары.
	1.3 Инклюзивті білім берудің құқықтық-нормативтік негіздері. 2 сағат Қысқаша мазмұны:

	- Инклюзивті білім беруді заңнамалық қамтамасыз ету. - Инклюзивті білім беру жағдайында оқу-тәрбие процесін нормативті-құқықтық реттеу. 1.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен оқыту процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері. 6 сағат Қысқаша мазмұны: - Оқыту процесі, оның қатысушылары. - Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен жұмыс жүргізудегі принциптер. - Инклюзия принциптері контекстіндегі оқыту процесі. - Білім беру ортасы оқыту процесін оңтайландыру көзі ретінде. 1.5 Педагогтің инклюзивті құзіреттілігінің аксиологиялық құрылымы. 4 сағат Қысқаша мазмұны: - Қазіргі білім берудің гуманитарлық бағыты. - Білім беру құндылықтары: құндылық иерархиясы. - Инклюзивті құзіреттілікті жетілдірудегі аксиологиялық тұғырдың мәні.
Модуль 2. Инклюзивті білім беруді оқыту әдістемесі	2.1 Әр түрлі санаттағы білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру (шетелдік тәжірибеден). 6 сағат. Қысқаша мазмұны: - даму мүмкіндіктері шектеулі (көру, есту, тірек-қимыл аппаратының бұзылуы, интеллектуалды даму және т.б.). ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар туралы түсінік және олардың ерекшеліктері; - шетелдік тәжірибеде оқу процесін ұйымдастыру принциптері: оқытуды даралау, инклюзивті тәсіл, оқыту үшін әмбебап дизайн технологияларын қолдану. - оқытуды ұйымдастыру модельдері: инклюзивті білім беру, арнайы білім беру, аралас оқыту және т.б. 2.2 Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру кезіндегі жеке ерекшеліктерін есепке алу, заманауи тенденциялар. 8 сағат. Қысқаша мазмұны: - мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың түсінігі және олардың білім беру қажеттіліктері. - жеке тәсіл: оқушының мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін диагностикалау, жеке білім беру маршруттарын әзірлеу, оқу мазмұнын, формалары мен әдістерін бейімдеу. - білім беру ортасын ұйымдастыру: қолжетімді инфрақұрылым құру, жайлы психоэмоционалды

	атмосфераны қамтамасыз ету, тьюторларды, ассистенттер мен мамандарды тарту. - отбасымен өзара әрекеттесу. - ата-аналардың пікірін ескеру, оларды білім беру процесіне тарту және баланы қолдау әдістерін үйрету. 2.3 Инклюзивті білім берудегі технологиялар мен тұғырлар. 10 сағат. Қысқаша мазмұны: - оқыту әдістері мен технологиялары: түзету-дамыту технологияларын қолдану; арнайы құралдарды, техникалық құралдар мен бағдарламалық қамтамасыз етуді қолдану; оқушының мүмкіндіктеріне байланысты оқу материалының қарқынын, көлемін және күрделілігін таңдау. - инклюзиядағы негізгі тұғырлар.
Модуль 3. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру кезінде білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін есепке алу	3.1 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктері. 4 сағат Қысқаша мазмұны: - білім алушылардың жеке ерекшеліктерінің түрлері: физикалық, сенсорлық, интеллектуалдық, психозмоционалдық, сондай-ақ оларды оқытудың ерекшеліктері (мысалы, дислексия, ЗТГС). - білім алушылардың жеке ерекшеліктерін диагностикалау. - ЕББҚ бар балалардың қажеттіліктері мен даму ерекшеліктерін ерте анықтау (мүмкіндіктерді шектеу).
	3.2 Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу әдістері мен тәсілдері. 4 сағат Қысқаша мазмұны: - оқытуға сараланған тәсіл. - жеке білім беру бағдарламалары (ЖБББ) және олардың мазмұны. - білім алушылардың әртүрлі санаттары үшін оқу жоспарлары мен бағдарламаларын бейімдеу. - әр түрлі білім беру технологияларын қолдану (мысалы, мультимедиялық ресурстар, арнайы жабдықтар, бейімделген материалдар).
	3.3. Білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру арқылы атқаратын педагогтардың жұмысы. 4 сағат Қысқаша мазмұны: - инклюзивті оқытудағы педагогтің рөлі: қажеттіліктерді диагностикалау, жеке тәсілді құру.

	- педагогтар мен мамандар (психологтар, арнайы педагогтар, логопедтер) арасындағы өзара іс-қимыл. - мүмкіндігі шектеулі білім алушылармен жұмыс істеу үшін педагогтердің құзыреттерін дамыту.
	3.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу. 6 сағат Қысқаша мазмұны: - инклюзивті білім беру үдерісіндегі педагог-психологтың рөлі. - ЕББҚ бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау әдістері. - педагогтар мен білім алушылар үшін арнайы психологиялық тренингтер мен бағдарламалар әзірлеу.
Қорытынды тестілеу	Зерттелетін тақырыптар бойынша кәсіби құзыреттілік деңгейін бағалау.

4. БАҒДАРЛАМАНЫҢ МАҚСАТЫ, МІНДЕТТЕРІ ЖӘНЕ КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕЛЕРІ

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері:

Мақсаты: педагогтерде барлық білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне қарамастан білім беру процесіне тең қолжетімділікке ықпал ететін инклюзивті білім беру ортасын құру үшін қажетті дағдылар мен құзыреттерді дамыту, сондай-ақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен тиімді іс-әрекетті қамтамасыз ететін әдістер мен тәсілдерді меңгеру.

Міндеттері:

- жалпы және арнайы білім берудің құрамдас бөлігі ретінде инклюзивті білім беру жүйесі туралы тұтас түсінік қалыптастыру;
- қатысушыларды инклюзивті білім беру процесінде білім алушыларға көрсетілетін білім беру қызметтерінің жүйесімен таныстыру;
- инклюзивті білім беру режимінде оқу-тәрбие процесін үлгілеуді және оны оқыту тәжірибесіне енгізуді үйрену;
- инклюзивті білім беруді ұйымдастыру және басқару мәселелерін шешуде мамандардың пәнаралық және ведомствоаралық өзара әрекеттестігіне ену қабілетін дамыту.

Күтілетін нәтиже:

Біліктілікті арттыру курсы аяқтаған соң білім алушылар:

- 1) біледі және түсінеді:

- инклюзивті білім беруді ұйымдастырудың нормативтік құқықтық актілері мен принциптері;
- мүмкіндігі шектеулі адамдармен оқу процесін ұйымдастырудың мазмұны, құрылымы, ерекшеліктері;
- инклюзивті білім берудегі заманауи тенденциялар;
- оқытудың технологиялары, әдістері, формалары мен құралдары.

2) іскерлікке ие болуы:

- инклюзивті білім беруді ұйымдастыру үшін қажетті кәсіби құзыреттіліктерді дамыту;
- оқу үдерісінде әдістер мен технологияларды қолдану құзыреттілігін дамыту.

3) дағды:

- инклюзивті білім беруді енгізу құралы ретінде технологиялар мен әдістерді қолдану тәжірибесі;
- әртүрлі санаттағы балалармен жұмыс істеу дағдылары.

Бағдарламаның практикалық маңыздылығы. «Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» білім беру бағдарламасы педагогтердің инклюзивті білім беру жағдайында табысты жұмыс істеуі үшін қажетті нақты дағдылары мен құзыреттіліктерін қалыптастыруға бағытталған жоғары практикалық маңызға ие.

Оқыту нәтижелерінің педагогтердің жұмыс тәжірибесіне әсері. Бағдарлама педагогтерге ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ерекшеліктеріне бейімделген оқытудың заманауи технологиялары мен әдістерін меңгеруге, сондай-ақ білім беру процесінің сапасын арттыруға ықпал ететін оқытуды даралау және саралау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Тыңдаушылар ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен тиімді жұмыс істеуде бейімделген білім беру бағдарламалары мен жеке білім беру маршруттарын әзірлеуді үйренеді, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу әдістерін меңгереді. Бағдарламаның маңызды бөлігі психологтармен, логопедтермен, арнайы педагогтармен және ата-аналармен топтық жұмысты қоса алғанда, пәнаралық және ведомствоаралық өзара іс-әрекетті дамыту, сондай-ақ инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін қосымша ресурстарды тарту дағдыларын меңгеру болып табылады. Сонымен қатар, педагогтер цифрлық және ассистивті технологияларды, оқытудың бейімделген әдістерін үйренеді, бұл оқытуды білім алушылардың барлық санаттары үшін қолжетімділігін қамтамасыз етеді. Бағдарлама кедергісіз білім беру ортасын құру бойынша құзыреттіліктерді қалыптастырады және қазіргі заманғы педагогикалық практикаларды енгізу есебінен білім беру ұйымдарында инклюзивті мәдениет деңгейін арттыруға ықпал етеді. Осылайша, осы бағдарламаны іске асыру педагогтерге тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар инклюзивті білім беру жағдайында тиімді жұмыс істеуге және барлық білім алушылар үшін тең білім беру мүмкіндіктерін ұсынуға мүмкіндік беретін практикалық құралдарды да қамтамасыз етеді.

5. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ МЕН МАЗМҰНЫ

Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны мақсатты, міндеттерді және оқытудың күтілетін нәтижелерін іске асыруға бағытталған. Бағдарлама 4 логикалық өзара байланысты модульден тұрады. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны курстың оқу-тақырыптық жоспарында ұсынылған (2-кесте).

Кесте 2. Біліктілікті арттыру курсының оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтың тақырыбы	Сабақ	Практик алық сабақ	Презентация/демо-сабақ/жобаны қорғау	Тестілеу/практика	Барлығы
	Диагностикалық тестілеу				1	1
	Модуль 1. Әлемдегі инклюзивті білім беруді дамытудың тарихи тенденциялары	10	16	3		29
1.1	Әлемдегі инклюзивті білім беруді дамытудың тарихи тенденциялары	2	4	1		7
1.2	Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беру жүйесі	2	4	1		7
1.3	Инклюзивті білім берудің құқықтық және нормативтік негіздері	2	4	1		7
1.4	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері	2	2			4
1.5	Педагогтың инклюзивті құзыреттілігінің аксиологиялық	2	2			4

	кұрылымы					
	Модуль 2. Инклюзивті білім беруді оқыту әдістемесі	6	12	3		21
2.1	Әртүрлі санаттағы білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру (шетелдік тәжірибеден)	2	4			6
2.2	Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыруда жеке ерекшеліктерін есепке алу, заманауи тенденциялар.	2	4	2		8
2.3	Инклюзивті білім берудегі технологиялар мен тұғырлар	2	4	1		7
	Модуль 3. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру кезінде білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін есепке алу	8	16	4		28
3.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктері	2	4	1		7
3.2	Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу әдістері мен тәсілдері	2	4			6
3.3	Білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру арқылы	2	4	2		8

	атқаратын педагогтардың жұмысы					
3.4	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу	2	4	1		7
	Қорытынды тестілеу				1	1
	Барлығы	24	44	10	2	80

МОДУЛЬ 1. КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗІ

Модульдің өзектілігі:

Бүгінгі таңда білім беру мекемелері саналы халықтық мәдениетке бағытталған, баланың жеке басының дамуына, жеке тұлға болып қалыптасуына жағдай жасайтын, бәсекеге қабілетті, елдің ертеңі болатын жас ұрпақты өсіріп, дамытатын мектеп болуы тиіс. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеттеріне: білім бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау және жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы парасатты байыту» деп атап көрсеткен. Осыған байланысты қоғам алдына баланың жеке басын үйлесімді дамытуға бағыттайтын міндеттер қойылып отыр. Отанымыздың әрбір болашақ азаматын жан-жақты тәрбиелеп, білім беру арқылы дамыту ең жауапты іс. Ол үшін қоғам назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру.

Инклюзивті білім берудің мақсаты ЕББҚ бар білім алушыларға тең мүмкіндіктер беру тұрғысынан қарастырылуы мүмкін, бірақ іс жүзінде бұл барлық білім алушылар үшін қолайлы оқыту әдістерін табуға мүмкіндік береді. Білім алушылармен әртүрлі қиындықтарға толы болуы мүмкін жұмыс барысында педагогтар мен мамандар оқытуда, басқа пәндердің мамандарымен бірлесіп жұмыс істеуде үлкен тәжірибе алады, әр білім алушының жеке қажеттіліктеріне неғұрлым сезімтал болады, сондай-ақ өзара әрекеттеседі және ата-аналардың құнды үлестерін ескереді. Осы орайда, инклюзивті білім беру оқу орындарындағы білім беру парадигмасын өзгертеді және қоғамдастықпен өзара әрекеттесуде мектепті дамытуға мүмкіндіктер жасайды, бұл оқу процесін жеңілдетуге және білім беру ұйымдарын барлық оқушылар үшін жақсы орынға айналдыруға ықпал етеді. Сондықтан, тек қана білімге ғана емес, құзыреттілікке де үйрету түлектерге өз білімдерін нақты жағдайларда қолдана алатын табысты маман болуға көмектеседі. Сондықтан осы саладағы

әдіснамалық негіздер мен нормативтік құжаттарды түсіну болашақ мамандарды даярлаумен айналысатын оқытушылар мен ұйымдар үшін қажет. Модуль теориялық және практикалық білімдерін арттырады, инклюзивті білім беру ортасында қызмет етуде кәсіби құзыреттіліктерді игеру бойынша білімді дамытуға ықпал етеді.

Міндеттері:

1. Инклюзивті білім берудің нормативтік-құқықтық және философиялық, әдіснамалық негіздерін талдау;
2. Инклюзивті білім беру саласындағы негізгі ұғымдар мен анықтамаларды түсіну, оларды әртүрлі критерийлер бойынша жіктеу;
3. Инклюзивті тәжірибені ұйымдастыру мен жобалау аумағында кәсіби құзыреттіліктерінің деңгейін көтеру;
4. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен оқыту процесін ұйымдастырудың ерекшеліктерін қарастыру.

Күтілетін нәтиже:

1. Білу:

- инклюзивті және арнайы білім берудің мәні, мазмұны, мүмкіндіктері шектеулі адамдардың оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері, құрылымын;
- инклюзивті білім берудегі Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілері, халықаралық заңдар мен ережелерін;
- баланың психологиялық және физиологиялық дамуын.

2. Іскерлік:

- кәсіби қызметке қосу саласындағы негізгі халықаралық және ішкі құжаттармен жұмыс істеу;
- инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ақпаратты іздеу, талдау және оны жүйелеу.

Модуль тақырыптары	Оқу сабағының түрлері, оқыту әдістері және сағат саны	Негізгі мазмұн	Нәтижелер (бағаланатын дағдылар)
1.1 Әлемдегі инклюзивті білім берудің тарихи даму тенденциялары	Аналитикалық сабақ	Зерттеу тақырыптары: Инклюзивті білім берудің негізгі ұғымдары. Шетелдік тәжірибедегі «Инклюзивті білім беру»	Білу: - инклюзивті білім берудің негізгі түсініктерін; - инклюзивті білім берудегі кедергілер;

		тұжырымдамасы. Инклюзивті білім берудегі кедергілер.	
	Практикалық жұмыс	Халықаралық деңгейдегі инклюзивті білім берудің дамуы туралы қарастыру.	іскерлікке ие болуы: инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ақпаратты табу, талдау және жүйелеу.
	Кейс талдау	Зерттеу нәтижелерін талдау (оқытушылар тобының талдауы).	Ақпаратты кәсіби қызметте пайдалана білу.
1.2 Қазақстан Республикасын дағы инклюзивті білім беру жүйесі	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: Отандық педагогикадағы инклюзивті білім берудің зерттелуі. Инклюзивті білім беру аймағындағы мемлекеттік саясат. Инклюзивті білім беруді ұйымдастырудың негізгі қағидалары. Инклюзивті білім берудің әдіснамалық тұғырлары. Білу: - Инклюзивті білім берудің негізгі ұғымдары. - Басшылыққа алынатын негізгі қағидалар. -Инклюзивті білім берудің әдіснамалық сипаты.	Білу: - Инклюзивті білім берудің негізгі ұғымдары. - Басшылыққа алынатын негізгі қағидалар. -Инклюзивті білім берудің әдіснамалық сипаты.

		-Инклюзивті білім берудің әдіснамалық сипаты.	
	Практикалық жұмыс	«Инклюзивті білім беру моделі» тақырыбындағы презентация кәсіби қызмет барысында ЕББҚ бар тұлғаның сапалы білім алу құқықтары туралы негізгі халықаралық және ішкі құжаттарды пайдалана алу.	Алған білімдерін практикада қолдана білу, инклюзивтік тәжірибені дамытудың қазіргі тенденциясын ескере отырып, инклюзивті білім беру моделін құру.
1.3 Инклюзивті білім берудің құқықтық-нормативтік негіздері	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: Инклюзивті білім беруді заңнамалық қамтамасыз ету. Инклюзивті білім беру жағдайында оқу-тәрбие процесін нормативтік-құқықтық реттеу.	Білу: - инклюзивті білім беру жағдайында жұмыс істейтін білім беру ұйымдарының қызметін реттейтін халықаралық және республикалық заңдар мен ережелер.
	Қалыптастырушы бағалау	Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін зерделеу.	іскерлікке ие болуы: Білім алушылардың кәсіби құзыреттерін дамыту процесін реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құжаттарымен жұмыс істеу.
	Кейс талдау	Зерттеу нәтижелерін талдау	Жұмыс бағдарламаларын әзірлеу кезінде

		(оқытушылар тобының талдауы).	нормативтік құқықтық актілерді қолдана алады.
1.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен оқыту процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері.	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: Оқыту процесі, оның қатысушылары. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен жұмыс жүргізудегі принциптер. Инклюзия принциптері контекстіндегі оқыту процесі. Білім беру ортасы оқыту процесін оңтайландыру көзі ретінде.	Білу: - инклюзивті білім беру саласындағы білім беру процестері мен жүйелерінің, педагогикалық технологиялар мен инновациялық процестердің сипаты, мазмұны, құрылымы; - инклюзивті білім берудің және педагогикалық ғылымның негізгі бағыттары мен болашағы;
	Практикалық жұмыс	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата-аналарымен жүргізілетін жұмыстардың мазмұнын талдау бойынша постер құрастыру.	іскерлікке ие болуы: инклюзивті тәжірибені жобалау және ұйымдастыра білу.
1.5 Педагогтің инклюзивті күзінеттілігінің аксиологиялық құрылымы	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: Қазіргі білім берудің гуманитарлық бағыты. Білім беру құндылықтары: құндылық иерархиясы.	Білу: -Инклюзивті құзыреттілік. -Инклюзивті күзінеттілікті жетілдірудегі аксиологиялық тұғырдың мәні.

		Инклюзивті құзіреттілікті жетілдірудегі аксиологиялық тұғырдың мәні.	
	Практикалық жұмыс	Зерттеу нәтижелерін талдау (оқытушылар тобының талдауы).	- инклюзивті тәжірибені жобалау және ұйымдастыру саласындағы басқару құзыреттілігін; инклюзивті білім беруді ұйымдастыра алу.

МОДУЛЬ 2. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

Модульдің өзектілігі: Қазіргі қоғамда инклюзивті білім беру денсаулық ерекшеліктеріне, қабілеттеріне немесе әлеуметтік жағдайларына қарамастан барлық білім алушылар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған маңызды бағыт болып табылады.

Инклюзивті білім беруді оқыту әдістемесі қазіргі жағдайда өзекті, өйткені ол барлық білім алушылар, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері барлар үшін сапалы білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз етуге байланысты қоғамның сын-тегеуріндері мен қажеттіліктеріне жауап береді.

Өзектіліктің негізгі аспектілері: 1. Барлығына білім беру құқығын іске асыру: инклюзивті білім беру денсаулық жағдайына, физикалық, психикалық немесе әлеуметтік ерекшеліктеріне қарамастан әрбір білім алушының толыққанды білім алуға құқығы бар деген қағидатқа негізделеді. 2. Білім алушылардың әлеуметтік интеграциясы. 3. Әлеуметтік әділеттілік және теңдік.

Инклюзивті білім беру әдістері педагогтерге әркімнің өзін құнды және қауіпсіздікте екендігін сезінетін ортаны құра отырып, білім алушылардың әртүрлілігін ескеруге мүмкіндік береді.

Модульдің міндеттері:

1. Инклюзивті білім берудің принциптерін, мақсаттары мен міндеттерін зерттеу;

2. Инклюзивті оқытуды реттейтін терминологияны, нормативтік-құқықтық базаны және халықаралық стандарттарды игеру;

3. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру модельдерін зерттеу;

4. Инклюзивті білім беру саласындағы заманауи тәсілдер мен заманауи тәжірибелерді зерттеу;

5. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен жұмыс саласындағы негізгі ұғымдар мен тәсілдерді игеру;

6. Оқу-тәрбие процесін модельдеу және инклюзивті білім беру режимінде оқыту практикасында іске асыру.

Күтілетін нәтиже:

1. Білу:

- инклюзивті білім берудің негізгі принциптері, мақсаттары мен міндеттері;
- инклюзивті оқытуды реттейтін заңнамалық және нормативтік-құқықтық база;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен психологиялық-педагогикалық жұмыстың ерекшеліктері;
- инклюзивті білім берудің заманауи тәсілдері, технологиялары мен әдістері, соның ішінде әмбебап дизайн және көмекші технологиялар.

2. Іскерлік:

- ЕББҚ бар білім алушыларға білім деңгейлеріне байланысты диагностика жүргізу және жеке білім беру маршруттарын әзірлеу; оқушылардың ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалын бейімдеу әдістерін қолдану;
- білім беру процесінде заманауи ақпараттық-коммуникациялық және технологияларды пайдалану;
- инклюзивтілік қағидаттарын ескеретін білім беру ортасын ұйымдастыру және барлық білім алушылар үшін қолайлы жағдайлар жасау.
- мүмкіндігі шектеулі білім алушыларды кешенді қолдау үшін ата-аналармен, әріптестермен және мамандармен (психологтар, логопедтер, арнайы педагогтар) өзара байланыс жасау;
- қажет болған жағдайда білім беру бағдарламаларына өзгерістер енгізе отырып, мүмкіндігі шектеулі оқушылардың білім жетістіктеріне мониторинг және бағалау жүргізу.

3. Дағдыларды меңгеру:

- сабақтарды жоспарлау мен өткізудегі сараланған тәсіл.
- әлеуметтік интеграция мен толеранттылықты дамытуға бағытталған оқушылардың бірлескен жұмысын ұйымдастыру;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың әлеуметтенуіне ықпал ететін инклюзивті атмосфера құру;
- білім беру материалының қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін оқытудың әмбебап дизайны технологияларын қолдану.

Модуль тақырыптары	Оқу сабағының түрлері, оқыту әдістері және сағат саны	Негізгі мазмұн	Нәтижелер (бағаланатын дағдылар)
2.1 Әр түрлі санаттағы білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды зерттеу: - әртүрлі санаттағы топтар туралы түсінік және олардың	Білу: -бұзылыстардың классификациясы; -инклюзивті білім беруді

(шетелдік тәжірибеден).		ерекшеліктері: (көру, есту, тірек-қимыл аппаратының бұзылуы, интеллектуалды даму және т.б.). - шетелдік тәжірибеде оқу процесін ұйымдастыру принциптері: оқытуды даралау, инклюзивті тәсіл, оқыту үшін әмбебап дизайн технологияларын қолдану. - оқытуды ұйымдастыру модельдері: инклюзивті білім беру, арнайы білім беру, аралас оқыту және т. б.	ұйымдастыру қағидаттары; -инклюзивті білім беру модельдері.
	Формативті бағалау	Мүмкіндігі шектеулі балалармен оқу процесін ұйымдастырудағы шетелдік тәжірибені зерттеу.	Инклюзивті білім беру модельдерін ажырата білу, инклюзивті білім беру принциптерін тәжірибеде қолдану.
2.2 Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру кезіндегі жеке ерекшеліктерін есепке алу, заманауи тенденциялар.	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды зерттеу: - мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың түсінігі және олардың білім беру қажеттіліктері. - жеке тәсіл: оқушының мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін диагностикалау, жеке білім беру	Білу: - жеке білім беру маршруттарының мазмұны; - қол жетімді ортаны ұйымдастырудың ерекшеліктері; - ата-аналарды білім беру процесіне тарту ерекшеліктері.

		маршруттарын әзірлеу, оқу мазмұнын, формалары мен әдістерін бейімдеу. - білім беру ортасын ұйымдастыру: қолжетімді инфрақұрылым құру, жайлы психоэмоционалды атмосфераны қамтамасыз ету, тьюторларды, ассистенттер мен мамандарды тарту - отбасымен өзара әрекеттесу: ата-аналардың пікірін ескеру, оларды білім беру процесіне тарту және баланы қолдау әдістерін үйрету.	
	Формативті бағалау	Қол жетімді ортаны ұйымдастырудағы инклюзивті тәжірибені зерттеу.	Білім алушылардың мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін анықтау үшін диагностиканы қолдана білу.
	Кейс талдау	Инклюзивті білім беру ұйымын талдау (ассистенттердің, тьюторлардың жұмысы, кедергісіз ортаны ұйымдастыру, ата-аналармен жұмыс)	Инклюзивті білім берудің әртүрлі тәжірибелерін талдай білу.
2.3 Инклюзивті білім берудегі технологиялар мен тұғырлар.	Интерактивті сабақ	- оқыту әдістері мен технологиялары: түзету-дамыту технологияларын қолдану; арнайы	Білу: - оқытудың негізгі әдістері мен технологиялары; - инклюзивті білім

		күралдарды, техникалық күралдар мен бағдарламалық қамтамасыз етуді қолдану; оқушының мүмкіндіктеріне байланысты оқу материалының қарқынын, көлемін және күрделілігін таңдау. - инклюзиядағы негізгі тұғырлар.	берудегі заманауи тұғырлар.
	Практикалық жұмыс	«Инклюзиядағы әдістер мен технологиялар» тақырыбы бойынша белсенділікті орындау	Білім беру технологияларын, әдістерін тәжірибеде қолдана білу.

МОДУЛЬ 3. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ КЕЗІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖАС ЖӘНЕ ЖЕКЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ЕСЕПKE АЛУ

Модульдің өзектілігі:

Қазіргі заманғы білім беру мекемелері ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың көптігімен, соның ішінде есту, көру, тірек-қимыл аппараты бұзылған балалармен, сондай-ақ дамудың басқа да ерекшеліктерімен бетпе-бет келеді. Бұл оқыту мен тәрбиелеуде жеке тәсілдерді әзірлеуді және қолдануды талап етеді.

Инклюзивті білім беру жағдайында әр оқушының қабылдау, мінез-құлық және даму ерекшеліктерін ескеру қажет. Педагогтер бейімделген және сараланған оқытудың теориясы мен практикасын білуді талап ететін жекелендірілген білім беру маршруттарын әзірлеуі керек.

Сондықтан білім алушылардың жеке ерекшеліктерін түсіну білім алушыларға керек қажеттіліктерді ескере отырып, оқу процесін құруға көмектеседі.

Модуль инклюзивті білім беру жағдайында оқыту мен тәрбиелеу процесін ұйымдастыруда педагогтердің теориялық және практикалық білімін арттырады.

Модуль міндеттері:

1. Білім алушылардың білім беру қажеттіліктерін анықтау мақсатында олардың жеке және жас ерекшеліктерін зерттеу;

2. Білім беру процесін түзету үшін білім алушылардың физикалық, психоэмоционалды және интеллектуалдық жағдайын бағалау;

3.Оқу бағдарламаларын бейімдеу қажеттіліктерін анықтау үшін диагностикалық әдістер мен құралдарды қолдану;

4.Білім алушылардың даму деңгейіне, қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне қарай оқытуға сараланған тәсілді қолдану;

5.Табысты оқыту мен дамуға ықпал ететін әдістер мен технологияларды тандау.

6.Білім беру қажеттіліктерінің әртүрлілігін ескеретін оқу материалдарын дайындау (мысалы, есту, көру, қозғалыс функциялары бұзылған балаларға арналған материалдар);

7. Әр түрлі ерекшеліктермен шектеулерді ескере отырып, қолданыстағы білім беру бағдарламаларын бейімдеу және өзгерту;

8. Педагогтерді инклюзивті білім беру әдістемелеріне және білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне бағдарланған тәсілдерге оқыту.

Күтілетін нәтижелер:

Білу:

- инклюзивті білім берудің негізгі принциптері, мақсаттары мен міндеттері;
- барлығына қолжетімді оқу жағдайларын жасау үшін білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу мәндері;
- инклюзияның адам құқықтарын көрсететін және білім берудегі теңдікті қамтамасыз ететін құндылық ретіндегі маңыздылығы.

Іскерлік:

- ерекше қажеттіліктері бар білім алушылар үшін олардың күшті жақтары мен шектеулерін ескере отырып, жеке білім беру жоспарларын әзірлеу және бейімдеу.

Дағдыларды меңгеру:

- білім алушылардың әртүрлі санаттары үшін оқытуда сараланған тәсілді қолдану.

Модуль тақырыптары	Оқу сабағының түрлері, оқыту әдістері және сағат саны	Негізгі мазмұн	Нәтижелер (бағаланатын дағдылар)
Тақырып 3.1 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктері.	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды зерттеу: -жеке ерекшеліктердің түрлері: физикалық, сенсорлық, интеллектуалды, психоэмоционалды, сонымен қатар	Білу: - жеке ерекшеліктердің негізгі түрлері; - жеке ерекшеліктерді есепке алу мақсатында білім алушылардың жеке ерекшеліктерін диагностикалау тетіктері.

		оқу ерекшеліктері (мысалы, дислексия, ЗТГС). -білім алушылардың жеке ерекшеліктерін диагностикалау; - ЕББҚ (ерекше білім беру қажеттіліктері) бар балалардың қажеттіліктері мен даму ерекшеліктерін ерте анықтау.	
	Формативті бағалау	Нормативтік-құқықтық құжаттарды зерделеу	Инклюзивті білім беруді сүйемелдеу процесін реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құжаттарымен жұмыс істей білу.
	Кейс талдау	Зерттеу нәтижелерін талдау (тыңдаушылар тобының сөз сөйлеуі)	Бұзушылықтардың әртүрлі түрлерін ажырата білу, кейстер мысалында одан әрі оқытуды жобалау.
3.2 Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу әдістері мен тәсілдері	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: оқытуға сараланған көзқарас, жеке білім беру бағдарламалары (ЖБББ) және олардың мазмұны, оқушылардың әртүрлі санаттары үшін оқу	Жеке білім беру бағдарламасының және бейімделу бағдарламаларының негізгі түсініктері мен анықтамаларын, құрылымын білу.

		жоспарлары мен бағдарламаларын бейімдеу.	
	Практикалық жұмыс	«Инклюзияда әртүрлі білім беру технологияларын пайдалану» тақырыбы бойынша активити орындау	Білім беру технологияларын, әдістерін тәжірибеде қолдана білу.
3.3. Білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру арқылы атқаратын педагогтардың жұмысы	Интерактивті сабақ	Тақырып бойынша пікірталас: «Инклюзивті білім беру жағдайында педагогтердің жұмысындағы артықшылықтар мен кемшіліктер»	Білу: - инклюзивті оқытудағы мұғалімнің рөлі: қажеттіліктерді диагностикалау, жеке тәсілді құру; - ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен жұмыс істеу үшін педагогтердің құзыреттерін дамыту.
	Формативті бағалау	Инклюзивті оқытуды сәтті жүзеге асыру үшін қажетті шарттардың сипаттамасы	Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру және енгізу бойынша ұсыныстар бере білу.
	Кейс талдау	Зерттеу нәтижелерін талдау (тыңдаушылар тобының сөз сөйлеуі)	Инклюзивті оқытуды жүзеге асыру жағдайында мұғалімдермен және мамандармен оңтайлы қарым-қатынас жасай білу.
3.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың психологиялық-педагогикалық	Интерактивті сабақ	Тақырыптарды талқылау: - инклюзивті білім беру үдерісіндегі педагог-психологтың рөлі;	Білу: - инклюзивті оқыту жағдайында білім алушылардың психологиялық-педагогикалық қолдаудың маңызы; Іскерлік:

сүйемелдеу.		- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау әдістері; - педагогтер мен білім алушылар үшін арнайы психологиялық тренингтер мен бағдарламалар әзірлеу.	- ЕББҚ бар білім алушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету әдістерін қолдану; - педагогтер мен білім алушылар үшін арнайы психологиялық тренингтер мен бағдарламалар әзірлеу.
	Практикалық жұмыс	Активити орындау: «ЕББҚ бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың маңыздылығы».	ЕББҚ бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың әдістері тәсілдерін қолдана білу.
	Кейс талдау	Кейстер мен зерттеу нәтижелерін талдау (тыңдаушылар тобының сөзі).	ЕББҚ бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі әдістері мен тәсілдері туралы алған білімдерін қолдана білу.

6. ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Бағдарлама бойынша оқу процесін ұйымдастыру күндізгі (теориялық және практикалық) және (немесе) қашықтықтан (онлайн) сабақтар өткізуді, сондай-ақ тыңдаушының өзіндік жұмысын көздейді. Біліктілікті арттыру курсы аясында сабақтарды ұйымдастыруда оқытудың әртүрлі әдістері қолданылады: түсіндірмелі иллюстрациялық, проблемалық әдіс, ішінара іздеу және зерттеу әдістері, белсенді оқыту әдістері.

«Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» біліктілікті арттыру курсының ұзақтығы 80 сағатты құрайды.

Оқыту тілі: қазақ, орыс.

Білім беру процесінің тиімділігін арттыру үшін бағдарламаны іске асыру қашықтықтан оқытуды қоса алғанда, оқытудың технологияларына, формаларына, тәсілдеріне, әдістеріне және мониторингке негізделеді.

Біліктілікті арттыру курсы жүзеге асыру барысында дәріс және практикалық сабақтар түрінде өткізіледі. Курста дәрістердің келесі түрлері жоспарланады: кіріспе дәріс, проблемалық дәріс, ақпараттық дәріс. Біліктілікті арттыру курсы бойынша практикалық сабақтардың мынадай түрлері жоспарланады: іскерліктер мен дағдыларды қалыптастырудың практикалық сабағы, қалыптасқан құзыреттіліктерді тереңдетуге арналған практикалық сабақ, интеграцияланған практикалық сабақ, практикум. Курс тыңдаушыларының өзіндік жұмысы мынадай міндеттерді шешуге бағытталған: дәріс және практикалық сабақтар кезінде тыңдаушылардың алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын бекіту және кеңейту; сыни ойлау, цифрлық технологиялар дағдыларын дамыту; өзін-өзі ұйымдастыру.

Курс барысында тәжірибеге бағдарланған принципті жүзеге асыру мақсатында әр түрлі тапсырмалар қолданылады: тест тапсырмалары, кейс тапсырмалары, дамытушы және танымдық тапсырмаларды шешу, практикалық тапсырмаларды шешу, жобаны орындау және қорғау, сабақ конспектісін әзірлеу және т.б.

Курсты жүзеге асыруда кәсіби құзыреттілікті дамыту мақсатында шағын топтарда жұмыс, анализ және рефлексия, жұмыстың жеке формалары, жобаны орындау және оны ұсыну көзделген.

Қорытынды бақылау тестілеу түрінде жүзеге асырылады

7. БАҒДАРЛАМАНЫ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

«Инклюзивті білім беру әдістемесі: практикалық тәсілдер» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасын оқу-әдістемелік қамтамасыз ету:

- 1) біліктілікті арттыру курсының бағдарламасы;
- 2) дәріс сабақтарының материалдары және презентациялық материалдар;
- 3) дәріс және практикалық сабақтарға арналған үлестірме материалдар;
- 4) кейс тапсырмалары, практикалық тапсырмалар, дамытушы және танымдық тапсырмалар және т.б.;

5) диагностикалық материалдар;

6) қорытынды бақылау материалдары.

Біліктілікті арттыру курсының теориялық материалына дәріс материалдары, оқулықтар, монографиялар және ғылыми мақалалар кіреді.

Курстың мазмұнын тиімді меңгеру мақсатында тыңдаушыларға теориялық білімді бекітуге және практикалық дағдыларды дамытуға бағытталған түрлі тапсырмалар ұсынылады. Тапсырмалар білім беруді

ұйымдастырудың ерекшеліктеріне, күрделілік деңгейіне және бағдарлама бөлімдерінің ерекшеліктеріне бейімделген.

Өзін-өзі бағалау критерийлері тыңдаушыларға зерттелетін тақырыптар шеңберінде өз білімдерін, дағдылары мен құзыреттіліктерін талдауға және бағалауға мүмкіндік береді. Өзін-өзі бағалау тыңдаушының жетістік деңгейін анықтауға және оларды түзеу мақсатында проблемалық аймақтарды анықтауға бағытталған.

Дидактикалық тәсілді және кешенді оқу-әдістемелік қамтамасыз етуді пайдалану тыңдаушыларға бағдарламаны тиімді және нәтижелі меңгеруге, құзыреттіліктерді дамытуға және алған білімдері мен дағдыларын практикада қолдануға мүмкіндік береді. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету бағдарламаның теориядан практикаға дейінгі бөлімдерін дәйекті зерттеуді қамтамасыз етеді. Бағдарламаны меңгеруде оқытушылар тарапынан әдістемелік қолдау мен консультациялар маңызды рөл атқарады. Консультациялар мен әдістемелік қолдау курс қатысушыларына материалды игеруде, кездесетін қиындықтарды жоюға, тапсырмаларды орындау кезінде кері байланысты жүзеге асыруға бағытталған.

8. ОҚУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ

Бағдарлама шеңберіндегі білімді бағалау және бақылау нысаны оқыту және бағалау процестерін интеграциялау жүйесі бойынша жүргізіледі.

Оқыту және бағалау процестерін интеграциялау жүйесі бағалаудың екі аспектісін біріктіреді: оқытуды бағалау (формативті бағалау) және оқытуды бағалау (суммативті бағалау).

Бағдарламаның мазмұны екі негізгі критерий негізінде бағалауды қарастырады:

- бағдарламаның мақсаты мен міндетін білу және түсіну;
- педагогикалық қызметте қалыптастырылған кәсіби құзыреттерді практикалық қолдану.

Біліктілікті арттыру курсы кезеңінде және аяқталғаннан кейін тыңдаушылардың білімін формативті және жиынтық бағалау жүргізіледі.

Оқытылған модульдер бойынша біліктілікті арттыру курсының қорытындысы бойынша тыңдаушы тестілеуден өтеді.

Тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру деңгейін анықтау үшін бағалау шкаласы және Бағдарлама мазмұнын игеру параметрлері әзірленеді.

Тапсырмалар, орындау бойынша ұсыныстар, орындау мысалдары, өзін-өзі тексеруге арналған стандарттар, тапсырмаларды бағалау критерийлері біліктілікті арттырудың білім беру бағдарламасының оқу-әдістемелік кешеніне кіреді.

Тапсырмаларды орындау кезінде тыңдаушыларға топтық нысанда және жеке сұраныстары бойынша кеңес беру қамтамасыз етіледі.

Оқытушы қастысушылардың кестеге сәйкес тапсырмаларды орындауын бақылайды, толық кері байланыс арқылы берілген білімнің нәтижелі болуына мән береді.

Әрбір тапсырманы тексеруде және өзін-өзі тексеруі үшін орындау стандарты және бағалау критерийлері бар.

Кесте 3. Бағалау критерийлері

№	Тақырып мазмұны	Зерттелген материалды бағалау критерийлері
МОДУЛЬ 1. КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТЕРДІ ӘЗІРЛЕУДІҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ		
1.1	Әлемдегі инклюзивті білім берудің тарихи даму тенденциялары	1. Инклюзивті білім берудің қазіргі жаһандану жағдайындағы мәні, халықаралық деңгейдегі инклюзивті білім беру, жаңашылдықтар туралы түсінік. 2. Инклюзивті білім берудің философиясын, білім беру процестері мен жүйелерінің, педагогикалық технологиялар мен инновациялық процестердің сипатын, мазмұнын, құрылымын білу. 3. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ақпаратты анықтай, талдай және жүйелей білу. 4. Кәсіби қызмет барысында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға сапалы білім алу құқықтары туралы негізгі халықаралық және ішкі құжаттарды пайдалана білу. 5. Инклюзивті білім беру міндеттерін жүзеге асыруда жинақталған тәжірибелерді қолдана алу.
1.2	Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беру жүйесі	1. Инклюзивті білім беру ұғымын, мәнін, әдіснамалық негіздері мен негізгі қағидаларын білу. 2. Инклюзивті тәжірибені жүзеге асыру мен жобалау аймағындағы ЕББҚ бар тұлғалардың құқықтары туралы отандық және халықаралық құжаттарды білу. 3. Білім беру, денсаулық сақтау және әлеуметтік қорғау ұйымдары жағдайында әр түрлі бұзылыстары бар балалардың ерекшеліктерін

		есепке алу. 4. Инклюзивті білім беру ортасында оқу- тәрбие жұмысын ұйымдастыра алу. 5. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ақпаратты анықтай, талдай және жүйелей алу.
1.3	Инклюзивті білім берудің құқықтық-нормативтік негіздері	1. Инклюзивті білім берудің нормативтік-құқықтық базасын, халықаралық заңдар мен ережелерді білу. 2. Баланың психологиялық және физиологиялық дамуы, оның құқықтары туралы негізгі халықаралық және ішкі құжаттарды кәсіби қызмет барысында қолдана алу. 3. Кәсіби қызметте инклюзивті білім беру жүйесінің нормативтік-құқықтық базасы бойынша жинақталған тәжірибелерді қолдана алу. 4. Нормативтік құжаттарға талдау жүргізу.
1.4	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен оқыту процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері	1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар түрлі категориядағы балаларға инклюзивті білім беру жағдайлары жөніндегі ғылыми-теориялық білімнің болуы. 2. Инклюзивті білім беру ортасында баланың жеке психикалық және психо-физиологиялық даму ерекшеліктері мен жалпы, арнайы заңдылықтарын ескеруді білу. 3. Мүмкіндігі шектеулі балалардың түзету-педагогикалық іс-әрекетінің технологиясы мен мазмұны туралы білімдерін қолдана алу. 4. Инклюзивті білім беру жағдайында коррекциялық және педагогикалық әсер ету бағыттарын дамудағы ерекше қажеттіліктеріне, білім беру жағдайларына, ресурстарына байланысты жобалай алу.
1.5	Педагогтің инклюзивті құзіреттілігінің аксиологиялық құрылымы	1. Педагогтің инклюзивті құзіреттілігі туралы ғылыми-теориялық білім. 2. Инклюзивті білім берудің және педагогикалық ғылымның негізгі бағыттары мен перспективалары туралы білу. 3. Инклюзивті тәжірибені ұйымдастыру мен жобалау аймағындағы басқару құзыреттілігі туралы түсінік.

		4. Инклюзивті білім беру жағдайында педагогикалық әсер ету бағыттарын жобалай алу. 5. Психологиялық-педагогикалық кешенді мониторинг жүргізе білу.
МОДУЛЬ 2. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ		
2.1	Әртүрлі санаттағы білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыру (шетелдік тәжірибеден)	1. Диагнозына, аурудың деңгейі мен түріне байланысты білім алушылардың қажеттіліктері мен ерекшеліктерін ажырата алады. 2. Негізгі әртүрлі санаттағы топтарды ажырата алады, олардың жіктелуін және оқу процесіне әсерін біледі. 3. Әртүрлі санаттағы топқа байланысты әртүрлі педагогикалық әдістерді қолдана алады (мысалы, сараланған тәсіл, түзету әдістері, арнайы технологияларды қолдану). 4. Оқытудың әртүрлі нысандарын (жеке, топтық, қашықтықтан) ұйымдастыру туралы білімі бар. 5. Оқу бағдарламалары мен материалдарын оқушылардың денсаулық ерекшеліктеріне қарай түзете алады. 6. Білім мен дағдыларды бағалаудың бейімделген әдістерін қолдана алады (мысалы, ауызша формалар, жеке тапсырмалар). 7. Түрлі санаттағы топтардың білім алушыларымен тиімді және сыйластық қарым-қатынас орната алады.
2.2	Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың оқу процесін ұйымдастыруда жеке ерекшеліктерін есепке алу, заманауи тенденциялар.	1. Әртүрлі аурулары бар (физикалық, психикалық, неврологиялық және т.б.) білім алушылардың даму сипаттамалары мен ерекшеліктері туралы білімі бар. 2. Диагнозына, аурудың деңгейі мен түріне байланысты студенттердің қажеттіліктері мен ерекшеліктерін ажырата алады. 3. Әртүрлі санаттағы тұлғаларға байланысты әртүрлі педагогикалық әдістерді қолдана алады (мысалы, сараланған, жеке тәсіл) 4. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылар үшін оңтайлы жағдай жасауда дәрігерлермен, психологтармен, логопедтермен және басқа мұғалімдермен топтық жұмыс туралы білімі бар. 5. Білім алушылардың ата-аналарымен немесе заңды өкілдерімен ынтымақтастық орнатуға,

		баланың үлгерімі туралы хабардар етуге және оларды білім беру процесіне тартуға қабілетті.
2.3	Инклюзивті білім берудегі технологиялар мен тұғырлар	1. Теңдік, қолжетімділік және оқушылардың әртүрлілігін құрметтеу сияқты инклюзияның негізгі ұғымдарын түсіндіруге қабілетті. 2. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың құқықтары туралы білімі бар: халықаралық құжаттарда (мысалы, БҰҰ-ның Мүгедектердің құқықтары туралы конвенциясы) және ұлттық заңнамалық актілерде бекітілген балалардың білім алу құқықтарын түсіну. 3. Білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне байланысты оқу материалын саралау принциптерін біледі және түсінеді (мысалы, игеру жылдамдығындағы, дайындық деңгейіндегі айырмашылықтар). 4. Арнайы бағдарламаларды, есту аппараттарын, экрандық оқырмандарды, бейімделген оқу материалдарын және т.б. пайдалануды қоса алғанда, оқушыларды қолдауға арналған технологиялар мен құралдарды қолдана алады. 5. Жеке білім беру маршруттары (ЖББМ), түзету және компенсаторлық бағдарламалар сияқты оқушылардың жеке дамуына бағытталған әдістерді қолдануға қабілетті. 6. Тиімді өзара іс-қимылды және ынтымақтастық атмосферасын қолдауды қамтамасыз ете отырып, бір топта әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың жұмысын ұйымдастыра алады. 7. Әр түрлі оқушылардың физикалық, әлеуметтік және психологиялық қажеттіліктерін, соның ішінде бейімделген кеңістіктер мен жабдықтардың қол жетімділігін ескеретін инклюзивті білім беру ортасын құруға қабілетті. 8. Бейімделген оқу материалдарын (мысалы, үлкен қаріп, көрнекі құралдар, мультимедиялық ресурстар, мәтіндік және аудио материалдар) бейімдеуге немесе пайдалануға қабілетті. 9. Мүмкіндігі шектеулі оқушылардың білімі мен дағдыларын бағалаудың әдістері мен тәсілдері туралы білімі бар, мысалы, ауызша жауаптар, практикалық тапсырмалар, бірнеше таңдау

		тесттерін қолдану, тестілеу үшін арнайы бағдарламаларды қолдану. 10.Әр оқушының мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін арнайы оқыту әдістері мен құралдарын қамтуы мүмкін жеке білім беру жоспарларын әзірлеуге және енгізуге қабілетті.
МОДУЛЬ 3. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ КЕЗІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖАС ЖӘНЕ ЖЕКЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ЕСЕПКЕ АЛУ.		
3.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктері.	1.Жеке және жас ерекшеліктеріне байланысты негізгі ұғымдар туралы білімді көрсете алады (мысалы, бұзылу түрлері, интеллектуалдық қабілеттер, қабылдау және есте сақтау ерекшеліктері). 2.Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін бағалау әдістері мен құралдарын жіктеуге қабілетті. 3.Бағалау нәтижелерін талдай алады және әрбір білім алушыны оқыту мен дамытудағы ықтимал тәсілдер туралы қорытынды жасай алады. 4.Зерттелген материалға негізделген белсенділікті орындайды, жеке ерекшеліктерді ескере отырып, сараланған оқыту әдістерін жасай алады және қолдана алады (мысалы, әртүрлі қабылдау стильдері, даму деңгейлері, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған тәсілдер).
3.2	Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу әдістері мен тәсілдері	1. Жеке ерекшеліктерді есепке алу үшін негізгі әдістер мен тәсілдерді қолданады (мысалы, саралау, даралау, бейімделу, инклюзивті тәсіл, оқытудың әртүрлі стильдерін қолдану). 2. Бұл әдістердің оқушылардың даму ерекшеліктерімен, олардың интеллектімен, темпераментімен, қабылдау стилімен және т.б. қалай байланысты екенін нақты түсіндіре алады. 3. Жеке ерекшеліктерді есепке алудың қолданыстағы әдістерін дұрыс санауға және жіктеуге қабілетті (мысалы, әртүрлі оқу стильдеріне, когнитивті ерекшеліктерге, эмоционалды қажеттіліктерге бағытталған әдістер). 4. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім

		алушылар үшін қандай тәсілдер мен әдістер тиімді екенін түсіндіре алады. 5. Нақты білім беру жағдайларында әдістер мен тәсілдерді қолданудың нақты мысалдарын ұсына алады (мысалы, материалдарды бейімдеу, топтық жұмысты ұйымдастыру, қабылдаудың әртүрлі түрлері үшін мультимедиялық технологияларды қолдану). 6. Диагностика нәтижелерін талдауға, әр оқушы үшін қолайлы әдістер мен тәсілдер туралы қорытынды жасауға, күшті және әлсіз жақтарын анықтауға қабілетті.
3.3	Білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру арқылы атқаратын педагогтардың жұмысы	1.Педагогикалық қызметтегі жеке ерекшеліктерді ескерудің маңыздылығын түсінеді, оқытудағы даралау және саралау принциптерін біледі. 2. Теориялық негіздер туралы біледі (мысалы, психологиялық-педагогикалық сипаттамалар, даралықтың түрлері, оқыту мен қабылдаудың әртүрлі стильдері). 3. Жеке ерекшеліктермен жұмыс істеудің негізгі педагогикалық әдістерін, тәсілдері мен технологияларын түсінеді және түсіндіре алады (мысалы, сараланған тәсіл, білім беру бағдарламаларын бейімдеу, қабылдаудың әртүрлі түрлері үшін АКТ және мультимедиялық технологияларды қолдану). 4.Білім алушылардың қабілеттері мен қажеттіліктерінің әртүрлі деңгейлерін ескеретін сараланған тапсырмаларды, білім беру бағдарламаларын әзірлеуге қабілетті. 5.Оқу бағдарламасын оқушылардың жеке ерекшеліктеріне, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға (мысалы, аутизм спектрінің бұзылуы бар оқушыларға) қарай бейімдей алады. 6.Білім алушылардың жеке қажеттіліктеріне байланысты өзін-өзі көрсету мен дамытуға мүмкіндіктер беру үшін педагогикалық тұрғыда түзетулер жасай алады. 7. Оқушылардың әртүрлілігін ескеруге және барлығына, соның ішінде мүмкіндігі шектеулі балаларға тең мүмкіндіктер беруге қабілетті.

3.4	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу	1. Инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері, психологиялық-педагогикалық диагностика сияқты ЕББҚ бар білім алушыларды психологиялық сүйемелдеумен байланысты негізгі ұғымдар туралы түсініктері қалыптасқан. 2. ЕББҚ-нің әртүрлі санаттарын (мысалы, бұзылыстары бар, психикалық дамуы тежелген, аутизм спектрінің бұзылуы бар және т.б.) бөліп көрсетуге және дұрыс жіктеуге қабілетті. 3. Оқу ұжымында ЕББҚ бар білім алушыларды әлеуметтік бейімдеу, құрдастарымен және педагогтармен өзара іс-қимылды жақсарту үшін психологиялық қолдауды ұйымдастыра алады. 4. ЕББҚ бар білім алушыларды сүйемелдеуге кешенді көзқарас үшін педагогтармен, әлеуметтік қызметкерлермен, логопедтермен, дефектологтармен және басқа да мамандармен командада жұмыс істей алады. 5. Белгілі бір білім алушымен жұмыс істеудің мақсаттарын, міндеттері мен әдістерін ескере отырып, психологиялық көмек жоспарын құра алады, сондай-ақ оны сүйемелдеу процесінде түзете алады. 5. Мектепте де, үйде де қолайлы білім беру ортасын құру және баланы қолдау үшін ата-аналармен бірлескен жұмысты ұйымдастыра алады.
-----	--	--

9. КУРСТАН КЕЙІНГІ ҚОЛДАУ

Педагог іс-әрекетін курстан кейінгі сүйемелдеу-бұл курстан кейінгі қызметіне тұрақты мониторинг жүргізу және әдістемелік, кеңес беру арқылы көмек көрсету, педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамытуды қамтамасыз ететін іс-шаралар кешені.

Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагог қызметін курстан кейінгі сүйемелдеу қағидаларына (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 9 сәуірдегі № 137 бұйрығына қосымша) сәйкес курстан кейінгі сүйемелдеу мынадай жүйелі іс-қимылдармен жүзеге асырылады:

5. Сауалнама;
6. Вебинарлар, онлайн консультациялар өткізу;

7. Конференцияларға, семинарларға, баспа басылымдарындағы жарияланымдарға қатысуға тарту;
8. Курстардан өткеннен кейін бірінші күнтізбелік жыл ішінде педагогтің кемінде үш дербес жұмысын ұйымдастыру және өткізу;
9. Педагогтердің қатысуымен біліктілікті арттыру бағдарламасын түзету.

Курстан кейінгі сүйемелдеу міндеттері:

10. Кері байланысты (сауалнама, рефлексия, бағалау қорытындылары бойынша ұсынымдар, Қазақстан Республикасы ТЖКББ жүйесі ұйымдарының қызметіне инновациялық технологияларды енгізу) пайдалану негізінде инклюзивті білім беру саласындағы педагогтің кәсіби құзыреттерін дамыту траекториясын айқындау.
11. Курсты оқыту процесінде алынған білімді, іскерлікті, дағдылар мен құзыреттерді педагогикалық практикаға енгізу бойынша педагог қызметін әдістемелік және практикалық сүйемелдеу;
12. Озық педагогикалық тәжірибені жалпылау және тарату.

Жоғарыда аталған міндеттердің әрқайсысы бағыттар бойынша күндізгі, сондай-ақ онлайн және офлайн форматта бірқатар іс-шараларды өткізуді көздейді:

1) курстан кейінгі сүйемелдеу құралдарының көмегімен алынған ақпаратты жинау, қорыту және талдау:

- сауалнамаларды әзірлеу;

- фокус-топтарда педагог қызметкерлермен сұхбат жүргізу;

2) тәжірибеде пайдалану процесінде туындайтын өзекті мәселелер бойынша алынған білім мен құзыреттер бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу.

3) инновациялық идеяларды жалпылау және тарату, курстан кейінгі жұмыс кезеңінде алынған білім беру технологияларын енгізу бойынша озық педагогикалық тәжірибе алмасу:

- шебер-сыныптар /вебинарлар /семинарлар /дөңгелек үстел

Бұл өзара әрекеттесу формалары практикада туындайтын педагогтердің кәсіби қиындықтарын толтыруға, нақты педагогикалық қызметте үйренген теориялық және практикалық материалды қолдануға қолдау көрсетуге мүмкіндік береді.

10. НЕГІЗГІ ЖӘНЕ ҚОСЫМША ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III Заңы (15.03.2025ж. жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен);
2. Қазақстан Республикасы оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген техникалық және кәсіптік білім берудің

мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 5 тамызда № 29031 болып тіркелді (04.10.2023 ж. жаңартылған);

3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы №175 бұйрығымен бекітілген педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидалары (07.08.2023 ж. жаңартылған);
4. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығымен бекітілген педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагог қызметін курстан кейінгі сүйемелдеу қағидалары (07.08.2023 ж. жаңартылған);
5. ҚР Ғылым және жоғары білім министрінің 20.07.2022 жылғы №2 бұйрығымен (бұдан әрі – МЖМБС) бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.
6. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы №345-ІІ «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Заңы (09.04.2016 ж. өзгерістер мен толықтырулар енгізілген).
7. ҚР 2015 жылғы 20 ақпандағы № 288-V ҚРЗ «Мүгедектердің құқықтары туралы Конвенцияны ратификациялау туралы» Заңы.
8. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру, қосымша білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы. ҚР Білім және ғылыми министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №6 бұйрығы.
9. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын бекіту туралы. ҚР Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №4 бұйрығы
10. Л.А. Бутабаева, А.Н. Умирбекова, С.К. Исмагулова, А.Қ. Жүсіп. ҚР білім беру ұйымдарында инклюзивті практика жағдайында педагогтердің рефлексивті құзыреттері: зерттеу нәтижелері және дамыту жолдары //Білім-Образование ғылыми-педагогикалық журналы, 2023 ж., №3 (106), 182-191 б. DOI 10.59941/2960-0642-2023-3-182-191
11. Kulesza, E. M., & Butabayeva, L. A. Social attractiveness of children with disabilities in the opinion of nondisabled first-grade elementary school students and their parents in Kazakhstan. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, - 2020.
12. Бурганова Р.И. Инновации в социальной работе: учебное пособие.-Нур-Султан: Мастер По, 2020.-97 с.
13. Айтбаева А.Б. Арнайы педагогика негіздері: оқу құралы.-Алматы: Нур-Принт, 2020.-128 б.
14. Манжуова Л.Н. Клинические особенности развития детей с ограниченными возможностями: учебное пособие.-Алматы: КазНУ имени Абая, 2019.-115 с.
15. Мовкебаева З.А., Оралканова И.А. Включение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс: учебное пособие.-Алматы, 2019.-231 с.

16. B. Ospanova, G. Berikkhanova, B., Yermenova, R.Zharmukhametova, N. Sultanova, A. Urazbaeva. The effectiveness of the training model of the future teacher in conditions of inclusive education. //International Journal of Education and Practice, 2021- Vol. 9, No. 4, pp. 670-686.
<http://dx.doi.org/10.18488/journal.61.2021.94.670.686>
17. Bibigul Ospanova, Nurgul Sultanova, Sholpan Oryngaliyeva, Aray Amanova, Gulbarshyn Ayupova. Preparing a teacher for professional adaptation in an inclusive educational environment. //Scientific Herald of Uzhhorod University. Series "Physics". Issue 55, 23.02.2024 y., 519–528 p.
<http://dx.doi.org/10.54919/physics/55.2024.51mt9>

Қосымша әдебиеттер

1. Оспанова Б.К. Инклюзивті білім беру жағдайында кәсіби бейімделуге даярлау жұмыстарын ұйымдастыру: Монография.- Алматы, 2023.
2. Лекерова А.А. Психикалық дамуында тежелуі бар балалардың ата-аналарымен жұмыс жүргізудің мазмұны: Оқу- әдістеме лік құрал.- Семей, 2017.
3. Мадалиева, З.Б., Әрінова Б.А. Арнайы педагогика және психология негіздері: Оқу құралы . – , 2016
4. Оспанова Б.К. Педагог- психологтың инклюзивті ортада ПДТ бар балалардың ата-аналарымен жүргізілетін жұмыс мазмұны: Оқу- әдістемелік құрал.- Семей, 2018.
5. Жубакова С.С., Байменова Б.С. Инклюзивное образование.: Учебно-методическое пособие.- Алматы, 2018
6. Жубакова С.С. Инклюзивное образование: Учебно- методическое пособие / С.С. Жубакова.- Алматы, 2020